

188 Tirsbæk Hovedgård

Tirsbæk Hovedgård (Tyrsbæk) er kendt siden 1415. Den ligger 500 meter fra Vejle Fjord i en erosionsdal, der skærer sig ned i de stærkt kuperede omgivelser og flankeres af Kongeskov og Storskov. Agerjorden befinder sig i den nordlige del af ejerlavet, hvor landskabet åbner sig, og grænserne er tydeligt markeret af stendiger og levende hegn. Omkring hovedgården er der alleer på flere strækninger. I ejerlavets nordøstlige del lå proprietærgården Julianebjerg, der blev frastykket fra Tirsbæk i 1802, og siden er udstykket til boligbebyggelse.

Den trefløjede hovedbygning er fredet. Den er to stokværk og som helhed opført i midten af 1500 tallet på et lavt firesidet voldsted med vandfyldte grave. Tårn og vestfløj er fra ca. 1577. Sandsynligvis opført af Villestrup mesteren. Hovedgården blev gennemgribende restaureret i midten af 1700 årene samtidig med en storstilet anlæggelse af ladegården og parken. Hovedbygningens arkitektur reguleret med vinduer, pilastre, ny

gesims m.v. Den stod hvidpudset med blå tegltag. Atter moderniseringer i 1866 med cementpuds og nedrivning af det nordvestre tårn. I 1915-16 gennemgik arkitekt Gotfred Tvede hovedbygningen for en omfattende restaurering og konservering. Murstenene blev fremdraget, tag og tårnafdekning fornyede. Ladegården opført ca. 1740 af bindingsværk med rød, muret tavl. Består af en stor agerumslade med side og tværfloje. I 1918 blev anlægget omsat i grundmur, en længe tilbygget vinkelret for laden og to fløjhuse opført til elever, karle, funktionærer og tjenestefolk. Uden for parken ved huset Louisehøj et sat en mindestøtte og lidt længere mod syd i Storskov findes et gravsted.

Nord for hovedgården langs bækken, der forsyner voldgravene ligger Over- og Nedermølle. Tirsbæk Nedermølle, eller bare Tirsbæk Mølle nævnes i 1688, som et hus uden selvstændigt hartkorn. Den nuværende mølle er opført ca. 1850 i bindingsværk. Fungerede tidligere som savmølle, der fik installeret turbine. Møllen er nedlagt. Bevaret inventar af båndsav, drejebænk og en bloksav. Ved siden af møllen ligger den gamle smedje. Tirsbæk Overmølle er opført i bindingsværk med halvt afvalmet tag. Den kom til i 1800 tallet som en kornmølle og havde en overgang

Hovedbygningen

Avlsgården

Aflåst adgang til haven

Avlsgården

også bageri. Der er ikke længere vandføring og møllehjulet eksisterer ikke, men inventar af aksel, hejseværk og havrevalse, er bevaret. Mølledammene er bevaret, men indskrænket.

Den Østjyske Længdebane (1868) anlagdes tværs over hovedgårdens jorder. Ved banens krydsning af Tirsbæks tilkørselsvej findes en velbevaret stenbygget jernbanebro fra 1868. Der er ikke mange tilbage fra denne periode, da de fleste af typen er ændret ved bane- eller vejudvidelser.

Fra senmiddelalderen og frem til 1799 havde Tirsbæk birkeret. Nord for Overmølle, hvor jernbanen skærer ejerlavet, ligger Tinghøj (43 m), der vidner om denne funktion. Nogle hundrede meter længere mod nord ligger Galgehøj (73 m), som var retterstedet.

Sårbarhed: Kulturmiljøet er sårbart over for ændringer i arkitektur, parkanlæg, bebyggelsesstruktur, veje, bro, diger, hegn og omgivelser.

Overmølle

Nedermølle

Bolig nord for Nedermølle

Jernbanebro